

" PAROCHIE IN DE PEEL "

TONEELSTUK IN DRIE BEDRIJVEN

**GEBASEERD OP DE GELIJKNAMIGE ROMAN
VAN
TOON KORTOOMS**

4 DAMES - 4 HEREN

DOOR

CARL SLOTBOOM

**Ik draag dit, voor mij bijzondere, toneelstuk op aan mijn moeder
Anna Petronella Huberdina Bammens
(1923 Raamsdonk – 1983 Zutphen)
die mij in de jaren zestig zei, dat ik toch vooral
de boeken van Toon Kortooms moest lezen.**

**En ik draag dit toneelstuk op aan mijn allerliefste kleindochter
Benthe Anja Slotboom**

ROLVERDELING:

Pater Jan	Pater Franciscaan	45-60
Johanna	Huishoudster	55-65
Edmund Angelino	Geneesheer in de Peel	45-65
Dorus Prinsen	Manusje van alles	40-55
Juul Tielemans	Aannemer	25-35
Marieke Slegers	Zijn verloofde	20-30
Moeder Overste	Hoofd van het klooster	45-65
Hanna Sprong	Vrouw uit Mariaveen	30-40

(De cijfers geven de leeftijden aan)

KORTE INHOUD:

Pater Jan, Franciscaan, wordt door zijn meerdere naar Mariaveen gestuurd om aldaar de zieke pastoor te gaan vervangen. Door de ontginning ligt Mariaveen tussen sloten, kanalen en vaartjes en als men zich wil verplaatsen moet men gebruik maken van gammele vlotjes, waarmee men zichzelf naar de overkant van het water moet trekken. Mensen verdrinken en de dokter uit Deurne redt het niet altijd om op tijd bij zijn patiënten te zijn. Als pater Jan dan te laat komt om een stervende te bedienen, neemt hij een besluit. Vanaf dat moment ziet hij het als zijn taak er voor te zorgen dat er een brug en een dokter komen in Mariaveen.

Geneesheer Edmond Angelino, dezelfde geneesheer die we tegenkomen in o.a. Kortooms boek "Help de dokter verzuipt" en die gebaseerd is op Hendrik Wiegersma, dokter en kunstverzamelaar uit Deurne, betreedt kort daarop de pastorie en biedt zijn diensten aan.

Pater Jan en geneesheer Angelino slaan de handen ineen om er voor te zorgen dat er in Mariaveen een brug komt.

NOTE:

Om de sfeer van de roman van Toon Kortooms geen geweld aan te doen, speelt het toneelstuk zich af in het begin van de vijftiger jaren van de vorige eeuw.

Er komen uitsluitend personages in dit toneelstuk voor die ook in de roman van Kortooms voorkomen.

Om zo dicht mogelijk bij Kortooms te blijven, heb ik naast mijn eigen teksten, gebruik gemaakt van de teksten uit zijn roman.

Om de roman te kunnen veranderen in een toneelstuk, heb ik verschillende personages weg moeten laten, personages moeten samenvoegen en situaties moeten veranderen.

DECOR - EERSTE BEDRIJF:

Voordat het doek opgaat staat er voor het doek of in de zaal een houten bankje, met daarnaast eventueel een struik. Dit decor stelt de weg naar het dorp voor.

Het toneel stelt de pastorie in Mariaveen voor. Aan de ene kant van het toneel de zitkamer van pater Jan en aan de andere kant, de kamer waar pater Jan zich terug kan trekken om te bidden.

Links en rechts op- en afgangen.

In beide kamers zit in de achterwand een raam met uitzicht op de tuin.

De zitkamer kan naar eigen inzicht worden ingericht.

In de andere kamer staat slechts een leunstoel en er hangt een kruis aan de wand.

De kamers kunnen door middel van een wand, met daarin een tussendeur, worden gescheiden. Ook is het mogelijk te spelen met een fictieve wand.

DECOR – TWEEDE EN DERDE BEDRIJF:

Zitkamer van pater Jan is hetzelfde gebleven.

De kamer waarin pater Jan zich terugtrok om te bidden, is veranderd in de zitkamer van geneesheer Angelino, die naar eigen inzicht ingericht kan worden.

DECOR – SLOT

Hetzelfde decor als aan het begin (houten bank en eventueel een struik). De weg naar het dorp.

TYPERINGEN:

Pater Jan	Goedmoedige, aardige man. Behoorlijk dik
Johanna	In het begin kortaf. Later aardige vrouw.
Edmund Angelino	Robuuste kerel. Overwicht. Kale kop, grote snor. Praat zeer welluidend. Zeer kordaat.
Dorus Prinsen	Grote persoonlijkheid. Niet vooruit te branden. Maakt geen al te intelligente indruk.
Juul Tielemans	Ruwe kerel. Weinig manieren.
Marieke Slegers	Beetje verlegen.
Moeder Overste	Kordate dame.
Hanna Sprong	Aardig, beetje simpel.

KLEDINGADVIEZEN:

Pater Jan draagt een Franciscaner pij. Blote voeten. Sandalen.

Moeder Overste een habijt.

De overige spelers zijn gekleed naar de mode van de vijftiger jaren van de vorige eeuw.

GELUIDSEFFECTEN:

Kerkklokken

Gehuil van een baby

Met dank aan Pastoor Granneman - Westwoud

Carl Slotboom

Abbekerk

April 2006

slotboom@quicknet.nl

www.carlslotboom.nl

TOON KORTOOMS

Antonius Johannes Kortooms (Deurne 23 februari 1916) was een Nederlands docent en auteur van circa dertig romans, verhalenbundels en kinderboeken

Kortooms werd in Deurne geboren, als zevende kind in een gezin met veertien kinderen, dat door de omgeving 'Circus Kortooms' werd genoemd. Zijn vader beheerde een turfstrooiselfabriek en veenderij. Op de basisschool bleek zijn schrijftalent toen hij elke opstelwedstrijd won. Kortooms volgde de middelbare school en de onderwijzersopleiding in Venlo en gaf van 1939 tot de Tweede Wereldoorlog les aan de St. Jozefschool in Helmond.

Na de oorlog werkte hij acht jaar als journalist bij het 'Dagblad Oost-Brabant'. Vanaf 1953 was hij redacteur bij diverse weekbladen, onder andere bij 'Panorama'.

In 1946 trouwde Toon Kortooms met Mijkje (Mie) Arts. Ze kregen twee kinderen: Rosemarie en Ingrid. In 1954 verhuisde Kortooms met zijn gezin naar Bloemendaal. Toon Kortooms werd door carnavalsverenigingen geridderd in de orde van de Gulden Humor en werd benoemd tot 'knoergoeie Brabander'. Hij werd in 1985 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Van zijn boek "Beekman en Beekman" werden volgens zijn uitgeverij Gottmer meer dan twee miljoen exemplaren verkocht. Dat maakt het boek tot de best verkochte roman in Nederland ooit. "Help ! De dokter verzuipt", stond, mede dankzij de verfilming van het boek, anderhalf jaar lang als nummer 1 op de bestsellerlijst. Kortooms' romans spelen zich vooral af in de Brabantse Peel en zijn vaak gebaseerd op eigen ervaringen. Zijn boeken zijn onder meer vertaald in het Frans, Duits, Portugees en Tsjechisch.

Op zijn 75e verjaardag, in 1991, werd in zijn geboorteplaats Deurne voor de Openbare Bibliotheek aan de Harmoniestraat, een bronzen buste van hem onthuld, vervaardigd door Jos Reniers. Het opschrift luidt: "Toon Kortooms, schrijver. In zijn boeken is de Peel vereeuwigd".

Toon Kortooms overleed op 82-jarige leeftijd in zijn woonplaats Bloemendaal. Hij werd op vrijdag 5 februari 1999, overeenkomstig zijn laatste wil, begraven op de begraafplaats van Griendtsveen in de Peel, waar zijn ouderlijk huis stond.

**EERSTE BEDRIJF – EERSTE SCÈNE
(IN DE ZAAL OF VOOR HET DOEK)**

(Als het toneelstuk begint komt Dorus Prinsen op. Hij kijkt naar de hemel waar de zon op dat moment staat, krabt uitgebreid op zijn hoofd, rekt zich uit en gaat vervolgens languit op het bankje liggen. Hij trekt zijn strooien hoed over zijn ogen en valt in slaap. Na enkele ogenblikken komt pater Jan op. Hij zeult een koffer met zich mee. Hij stopt bij het bankje, zet zijn koffer neer en veegt met een grote rode zakdoek langs zijn voorhoofd. Hij kijkt naar de slapende man op de bank)

PATER JAN

Dit soort middagdutjes noemen ze schoonheidsslaapjes. Ben benieuwd wat voor schoon exemplaar er onder die hoed schuilgaat. **(Kijkt naar boven)** Wat denkt ge vader Frans, zal ik die mens wakker maken, zodat hij een beetje plek voor mij op dat bankje vrij maakt en ik een paar minuten uit kan rusten ? Ik ben er tenslotte moe genoeg voor. **(Tegen Dorus)** Hallo ! **(Geen reactie)** Hallo, wakker worden graag. **(Dorus gaapt ongegeneerd, rekt zich uit, trekt de hoed dieper over zijn gezicht en slaapt verder)** Dat noemen we een gezonde slaap, die is één twee drie niet wakker. **(Kijkt naar boven)** Wat doen we met die mens vader Frans ? Hier blijven staan lost m'n moeheid niet op, ik moet beslist even zitten. **(Tegen Dorus)** Hallo beste man, wordt eens wakker. **(Dorus draait zich op zijn zij, met de rug naar pater Jan)** Ik begrijp het vader Frans ... als ik die snurker wakker wil krijgen, zal ik iets krachtiger te werk moeten gaan. **(Duwt tegen Dorus zijn schouder)** Zeg eens schone slaper, denkt gij vandaag nog wakker te worden ?

DORUS

(Draait zich op zijn rug en duwt heel nonchalant met één vinger zijn hoed een stukje omhoog. Uiterst traag) Oh ... gij zijt het maar.

PATER JAN

Ja, ik ben het maar. En wie zijt gij maar ?

DORUS

Dorus. Dorus Prinsen.

PATER JAN

Aangenaam kennis te maken Dorus Prinsen. Ik ben pater Jan en zou graag een stukske bank willen gebruiken.

DORUS

Waarom ?

PATER JAN

Nou ... wat zou u denken ?

DORUS

Geen idee.

PATER JAN

(Naar boven) Vader Frans, dit is er één van de langzame soort. **(Tegen Dorus)** Beste man, ik ben moe en wil graag even een paar minuten uitrusten. Zolang gij met uw lange lijf dwars op deze bank ligt, kan ik dat wel vergeten. Dus als ge zo vriendelijk zou willen zijn ... Ik ben zo vriendelijk. **(Blijft echter liggen)**

DORUS

Veel haast schijnt ge niet te hebben als u het mij vraagt.

PATER JAN

Ik heb nooit haast ... nooit niet.

DORUS

PATER JAN

Het hoeft niet met haast, maar als ge de goedheid zou willen hebben overeind te komen, dan kan ik mijn lijf eindelijk neer zetten op die bank.

DORUS

Ja hoor, geen enkele moeite. **(Dorus komt langzaam overeind)**

PATER JAN

(Ironisch) Niet te snel, ge zou er duizelig van worden.

DORUS

Maakt u zich maar geen zorgen eerwaarde, duizelig word ik niet zo hendig.

PATER JAN

(Voor zichzelf) Die indruk kreeg ik al. **(Dorus zit en maakt plaats voor pater Jan)** Zo, dat ziet er al een stuk beter uit. **(Gaat ook zitten)** Ik ben behoorlijk moe geworden van dat gesjouw met dat zwaar krenge van een koffer.

DORUS

Dat doet u ook helemaal verkeerd eerwaarde.

PATER JAN

Verkeerd ? Wat doe ik verkeerd ?

DORUS

Dat moet ge een ander laten doen. Bovendien is het veel te warm om te sjouwen.

PATER JAN Dat ding zal toch met me mee moeten. Daar zitten al m'n bezittingen in.

DORUS Al uw bezittingen ? In die ene koffer ?

PATER JAN Arm aan goederen, rijk aan deugden.

DORUS U mag dan arm aan goederen zijn, zwaar zijn ze in ieder geval wel.

PATER JAN Dat komt door de boeken, waar ik nu eenmaal niet buiten kan.

DORUS Ik heb nog nooit niet een boek gelezen en ik heb niet de indruk dat ik iets gemist heb in m'n leven. Waar moet u naar toe ?

PATER JAN Naar de pastoorswoning.

DORUS Naar de pastoorswoning.

PATER JAN In Mariaveen.

DORUS In Mariaveen.

PATER JAN Ik ga daar een zieke pastoor vervangen, pastoor Verhagen.

DORUS Zijt gij pastoor dan ?

PATER JAN Nee, ik ben pater, minderbroeder, Franciscaan.

DORUS Zo een dikke pater heb ik nog nooit gezien.

PATER JAN Nou dan hoop ik maar dat ge niet al te zeer verschoten zijt.

DORUS Ik kan wel tegen een stootje.

PATER JAN Gelukkig dan maar.

DORUS Ik zag al aan uw pij dat ge Franciscaan bent ?

PATER JAN Ik woon in het klooster, maar Ties zei dat ik ...

DORUS **(Onderbreekt Pater Jan)** Wie is Ties ?

PATER JAN Ties ? Ties is de pater provinciaal, de baas van alle Nederlandse Franciscanen.

DORUS En die noemt gij gewoon Ties ?

PATER JAN We kennen elkaar al sinds de kleuterschool. Ik noem hem Ties en hij noemt mij Jan. Als we onder elkaar zijn tenminste. Als we niet onder elkaar zijn ben ik pater Johannes en hij pater Mathias, want hij is natuurlijk de grote baas. Maar ik kende hem al toen zijn moeder hem nog op zijn blote billen sloeg. Wij woonden neveneen en wij waren samen misdienaar. Wij zaten in de school in de eendere bank. Op de zesde klas zei Ties tegen zijn moeder dat 'ie pater wou worden. Gij pater worden, 'ne schone pater zijt gij, zei z'n moeder en gaf hem een gloeiende wats om z'n oren. Ik zei dezelfde dag ook tegen ons moeder dat ik, net als Ties, blotevoetpater wou worden. Ik kreeg twee watsen.

DORUS En nu is Ties de pater provinciaal en heeft gezegd dat u pastoor Verhagen maar moest gaan vervangen zolang deze ziek is.

PATER JAN Klopt als een zwerende vinger. Ik wilde alzeleven naar de missie. Naar Brazilië. Mijn neef Hubert werkt daar als missionaris en uit zijn brieven begreep ik dat ze daar hard om missionarissen zitten te springen. Een paar dagen geleden kwam Ties naar me toe en vertelde me dat ik inderdaad naar de missie zou gaan.

DORUS Ik weet niet wat Ties u verteld heeft eerwaarde, maar u bent nu in Mariaveen en dat ligt niet in Brazilië, dat ligt in de Peel.

PATER JAN Dat weet ik.

DORUS Ik zeg het maar even voordat ge hier de mensen in het Braziëls aan gaat spreken, ze zullen u niet hendig verstaan.

PATER JAN Ook dat weet ik.

DORUS Maar als ge nou alzeleven naar Brazilië wilde, dan laat een mens zich toch niet naar de eerste de beste uithoek in de Peel sturen.

PATER JAN Kijk, van jongsaf aan hebben Ties en ik elkaar een beetje dwarsgezeten. Als wij vroeger vochten won ik alzeleven. Ik was steviger, sterker en had grotere handen dan hij. Nou hebben ze hem provinciaal gemaakt en nou kan hij mij de baas. Maar ik heb tegen vader Frans gezegd, vader Frans als ...

DORUS **(Onderbreekt Pater Jan)** Wie is vader Frans ? Is dat ook een provinciaal ?

PATER JAN Franciscus van Assisi, de stichter van onze orde.

DORUS Oh ... die.

PATER JAN Ik zei dus tegen vader Frans dat ik ...

DORUS **(Onderbreekt Pater Jan)** U praat tegen Franciscus ?
PATER JAN Alzeleven. Maar als ge me nu even uit laat praten dan kan ik eindelijk vertellen wat ik vader Frans heb gezegd.

DORUS Ik zeg al niets meer.
PATER JAN Vader Frans zei ik dus, Ties heeft mij te grazen, maar als het uw wil is dat ik hem moet laten winnen, dan láát ik hem winnen en zal ik naar de missie gaan, ook al ligt die missie in de Peel.

DORUS En daar zijt ge nu beland.
PATER JAN Dat kun je wel zeggen ja, maar vraag niet hoe. Ik ben met de trein naar Deurne gereisd en toen ik de bus naar Mariaveen wilde nemen, bleek dat er helemaal geen bus naar Mariaveen gaat.

DORUS Klopt, naar hier gaat alleen de benenwagen.
PATER JAN En vlotjes.
DORUS Ja daar hebben we er zat van hier in de Peel.
PATER JAN Bij elke vaart en sloot ligt er wel een. Als ge eenmaal voet aan boord hebt gezet, moet ge die zware ketting uit het water vissen waarmee ge u eigen naar de overkant moet trekken. Hebben ze hier eigenlijk geen bruggen ?

DORUS Nee.
PATER JAN Ik ben een paar keer bekant van zo'n vlotje gedonderd. Het scheelde een haar van een oud wijf, zal ik u vertellen. En meteen de eerste de beste dag mijn parochie binnentreden met een pij die doordrenkt is van het Peelwater, maakt geen al te goede indruk denk ik zo.

DORUS We zijn hier wel het één en ander gewend eerwaarde.
PATER JAN Maar ik kan u zeggen, dat dit gesjor aan die kettingen zwaar lichamelijke arbeid is en dat valt bij deze hitte om de donder niet mee. Daarbij ben ik helemaal van Deurne komen lopen met dat zwaar krenge van een koffer. Maar Ties heeft gezegd dat lichaamsbeweging goed voor me zou zijn en dat ik pas terug mag komen zogauw ik flink wat kilo's ben kwijt geraakt.

DORUS **(Bekijkt Pater Jan nauwkeurig)** Nou ... dan mag u wel héél wat beweging hebben.
PATER JAN **(Veegt met zijn zakdoek over zijn gezicht)** Ties vertelde mij dat jullie pastoor al een tijdje ziek is.

DORUS Klopt. Van een vlotje gegleden.
PATER JAN Hebben jullie tot nu zonder pastoor gedaan ?
DORUS Nee, we hebben hier een tijdje een kapelaan gehad. Hij meende het wel goed, maar rook nog te zeer naar het seminarie, een broekske. Hij praatte met geleerde woorden die wij niet op onze kar kunnen laden. We hebben een brief weggeschreven naar de bisschop dat we liever iemand van ons eigen soort hier hadden. De bisschop heeft hem toen ergens professor gemaakt aan een geleerde school.

PATER JAN Aha ... en toen ?
DORUS Toen niks. Toen kwam gij.
PATER JAN Ge moet het er maar mee doen.
DORUS U zullen ze liever zien komen denk ik.
PATER JAN Waarom denkt gij dat ze mij liever zien komen ?
DORUS Omdat gij er één van ons zijt.
PATER JAN Hoe wilt ge dat zo zeker weten ?
DORUS Dat zie ik. Een beetje mensenkennis heb ik nog wel. Gij hoeft u geen kopzorgen te maken. Het komt allemaal hendig in orde ... **(Aarzelend)** tenminste ...

PATER JAN Nou, laten we daar dan maar op hopen. Hoe ver is het nog naar de pastorie van pastoor Verhagen ?
DORUS Niet meer dan vijf minuten wandelen eerwaarde.
PATER JAN Die vijf minuten kunnen er ook nog wel bij. Maar eh ... ge zei zo-even dat het allemaal hendig in orde komt en toen besloot ge met tenminste. Wat bedoelt ge daarmee ?

DORUS Het komt allemaal hendig in orde eerwaarde. Tenminste ... als gij het klaarspeelt Johanna te temmen.

PATER JAN Johanna ?
DORUS Zij is geen hendige. Pastoor Verhagen temde haar door zijn geduld en heiligheid.

PATER JAN Geduld en heiligheid heb ik niet veel.
DORUS Dan voorzie ik ernstige problemen.

PATER JAN Nou nou, dat klinkt niet erg bemoedigend.
DORUS Wacht maar af tot ge Johanna hebt ontmoet eerwaarde.

PATER JAN Maar wie is dan die Johanna ? Een wild beest of zoiets ?
DORUS Erger eerwaarde, Johanna is de pastoorsmeid.

PATER JAN **(Lacht)** Een pastoorsmeid ? Als het meer niet is.
DORUS Nee, meer is het niet, maar het is meer dan genoeg eerwaarde.

PATER JAN Geen pastoorsmeid die mij van de wijs brengt.
DORUS Een pastoorsmeid is anders dikwijls een parochie op d'r eigen

PATER JAN We zullen zien. **(Staat op)** Zo, ik stap maar weer eens op, want als ik hier blijf zitten kom ik nooit op de plaats van bestemming aan en leer ik Johanna de pastoorsmeid nog niet kennen.

DORUS **(Staat op)** Ik loop met u mee eerwaarde.

PATER JAN Welaan Dorus Prinsen, laat ons gaan dan. Op naar mijn parochie in de Peel. **(Pater Jan en Dorus af)**

DOEK OF BLACK-OUT

EERSTE BEDRIJF – TWEEDE SCÈNE

JOHANNA **(Als het doek open gaat is het toneel leeg. Er wordt gebeld. Stilte. Na enkele ogenblikken wordt er weer gebeld)**
(Achter het toneel) Jaja ... ik kan niet heksen. **(Gemompel achter het toneel. Na enkele ogenblikken komt Johanna op, gevolgd door pater Jan. Hij zet zijn koffer neer)**

PATER JAN Ziezo, daar zijn we dan.
JOHANNA **(Bekijkt Pater Jan van top tot teen. Koel en afstandelijk)** Ik zie het.

PATER JAN Wat een hitte.
JOHANNA Het gaat.

PATER JAN **(Bekijkt Johanna)** Ik ben blij dat ik u zie.
JOHANNA Mooi.

PATER JAN Ik heb al veel goeds over u horen vertellen.
JOHANNA Oja ?

PATER JAN Hoe gaat het er mee ?
JOHANNA Goed.

PATER JAN Kort maar krachtig, daar houd ik van.
JOHANNA Fijn.

PATER JAN En hoe gaat het met pastoor Verhagen ?
JOHANNA Gaat wel.

PATER JAN Ge zult hem toch wel hard missen.
JOHANNA Nogal.

PATER JAN Daarom hoop ik dat hij gauw weer terugkomt.
JOHANNA Ik ook.

PATER JAN Ik wil u niet langer vervelen dan strikt noodzakelijk is.
JOHANNA Dit is de zitkamer.

PATER JAN **(Kijkt om zich heen)** Ziet er gezellig uit, hier zal ik mij hendig thuis voelen Johanna.

JOHANNA **(Gaat naar de naastgelegen kamer)** Hier trok pastoor Verhagen zich altijd terug als hij alleen wilde zijn.

PATER JAN Deze kamer lijkt op mijn cel in het klooster en is precies zoals vader Frans het gewild zou hebben.

JOHANNA Vader Frans ?
PATER JAN Franciscus van Assisi, de stichter van onze orde.
JOHANNA Oh ... die Frans.

PATER JAN Vader Frans hield niet van luxe. Hij werd niet voor niets de bedelaar van Assisi genoemd.

JOHANNA Mooi.

PATER JAN En slapen ?

JOHANNA Slapen ?

PATER JAN Ook paters slapen Johanna. Dus hoop ik dat ge een bed hebt waarop ik de nacht door kan brengen.

JOHANNA De slaapkamer is boven. Trap op, eerste deur rechts.

PATER JAN Duidelijker kan het, ik zal het vinden.

JOHANNA Kan ik verder nog iets voor u doen ?

PATER JAN Dat zou ik denken. Ge mag me een pot bier brengen.

JOHANNA **(Verbaasd)** Een pot bier ?

PATER JAN Ja en niet zo'n kleintje ook. Een Franciscaan die met een loodzware koffer door de Peel heeft lopen zeulen en z'n eigen via allerlei gammele vlotjes naar de overkant van elk kanaaltje en slootje heeft moeten zwoegen, heeft volgens mij recht op een pot ijskoud bier.

JOHANNA Pastoor Verhagen dronk nooit bier.

PATER JAN Dan heeft pastoor Verhagen heel wat gemist in zijn leven.

JOHANNA **(Fel)** Pastoor Verhagen had hier alles wat zijn hart begeerde.

PATER JAN Behalve bier.

JOHANNA Ja. **(Deurbel gaat)**

PATER JAN Daar zult ge het al hebben, een bediening achter vlot zesenzeventig, iemand met een zonnesteek. **(Johanna gaat zonder een woord te zeggen af)** Nou vader Frans, de kop is er af. Dorus Prinsen heeft niks niet teveel gezegd, deze pastoorsmeid is een parochie op d'r eigen. Hier krijgen we de handen vol aan. **(Opent zijn koffer)** Waarom hebt ge nou krek mij uitgekozen voor dit pastoorswerk ? Ik bedoel, waarom stuurt ge gene andere weg, ene die in de zielzorg thuis is ? Verdimme, ik berst van de dorst. Als ze me die pot bier niet snel brengt, ben ik verloren. Dan schrijf ik vandaag nog naar Ties en vraag mijn ontslag. **(Pakt een fototoestel (z.g. boxje) uit zijn koffer)** Ja vader Frans, ik weet dat gij voor elke situatie een oplossing hebt bedacht. Ik kan me uit uw geschriften herinneren dat gij daar ergens neergeschreven hebt: en alle mensen die ons zonder reden kwellen, zijn onze vrienden; hen moeten wij zeer liefhebben, want door wat zij ons aandoen, verwerven wij het eeuwige leven. Maar zeg eens eerlijk vader Frans, geldt dit ook voor het gekwel van een pastoorsmeid ? **(Legt het fototoestel op de tafel en pakt dan een paar boeken)** Ja vader Frans, ik heb er geen ander woord voor. Wanneer een pastoorsmeid weigert u bij deze temperatuur een pot bier te brengen, en daar ziet het toch naar uit, dan noem ik dat kwellen. **(Er wordt geklopt)**

PATER JAN Binnen.

JOHANNA **(Komt op)** Er staat iemand aan de deur die vraagt of wij vet een varken nodig hebben.

PATER JAN Een vet varken ?

JOHANNA Ja.

PATER JAN Zeg hem maar dat uw nieuwe pastoor zojuist is aangekomen en dat wij twee vette varkens in één huis wat te veel van het goede vinden.

JOHANNA Ik zal het zeggen. **(Johanna af. Na enkele ogenblikken hoort men haar achter het toneel schaterlachen)**

PATER JAN Vader Frans ... dit klinkt mij als muziek in de oren. Dit is het lied van capitulatie en vrede. Johanna heeft zich neergelegd bij de nieuwe situatie. Als ze me nu ook nog een pot bier brengt, voordat ik van dorst tegen de grond klap, is de wereld weer helemaal in orde. **(Pakt een paar rubber laarzen uit de koffer. Terwijl hij de laarzen bekijkt)** Neem een paar waterdichte schoenen mee heeft Ties gezegd, het kon wel eens vochtig zijn daar in Mariaveen. Nou

vader Frans, het is niet alleen vochtig heb ik gemerkt, het is hier overal zeikersnat. **(Zet de laarzen neer)**

JOHANNA **(Komt op met een pot bier en zet dit op de tafel)** Alstublieft meneer pastoor, uw pot bier.

PATER JAN **(Kijkt naar de pot bier)** Dat is nog eens een ouderwets pot bier Johanna, daar sloegen de zatlappen elkaar vroeger de schaarse hersens mee in. Ik zal niet dank je wel zeggen, ik zal zeggen: God zegene u Johanna Saracena. Gij zijt een uitstekende dienstmaagd. **(Johanna af)** Ik was te snel in mijn oordeel jegens Johanna vader Frans, ik weet het. Maar eerlijk is eerlijk, Dorus Prinsen heeft behoorlijk overdreven en ik had mij daar niet door moeten laten misleiden. **(Kijkt naar de pot bier)** Zo en nu zult gij het mij wel niet euvel duiden dat ik mijn ambtsaanvaarding inwijd met dit edele vocht. Ik weet, u dronk in uw tijd landwijn van vijf cent de emmer, maar als ge het bier gekend had, dan had ge stellig bier gedronken. Daarom, op uw gezondheid vader Frans, op Johanna de pastoorsmeid, op de parochianen van Mariaveen en op allen die wij liefhebben. **(Pater Jan drinkt)** Hoort gij het sissen vader Frans. Dat bier kwam net op tijd, anders had Johanna me van de grond op moeten rapen. **(Pater Jan drinkt weer)** Nu ik mijn huisparochie, in de persoon van Johanna bekeerd heb, laat nu maar komen wat wil. Met uw hulp zal ik een goede herder voor mijn schapen zijn. Ik zal de vaartjes bedwingen en de vlotjes beteugelen. Gij en Ties zullen niet beschaamd hoeven te zijn over mij. **(Drinkt weer)** Zo, nu eerst die koffer verder uitpakken. **(Staat op en kijkt naar buiten)** Wat zullen we nou beleven ?! **(Tuurt naar buiten)** Daar ligt een vent te slapen. Waar moet dat heen vader Frans als op de eerste dag van mijn ambtsaanvaarding mijn tuin vol ligt met snurkers. **(Opent het venster)** Héla ! **(Geen reactie)** Héla, wat moet dat daar ?!

DORUS **(Achter het toneel)** Watte ?

PATER JAN Ik vroeg wat dat daar moet.

DORUS Niks.

PATER JAN Ge ligt anders wel in m'n tuin te snurken.

DORUS Dat klopt. Ik ben moei.

PATER JAN Kom eens binnen, want ík word moei van dat geschreeuw.

DORUS **(Komt na enkele ogenblikken op)** Hier ben ik dan.

PATER JAN **(Herkent Dorus)** Maar gij zijt ... ?

DORUS Dorus Prinsen eerwaarde.

PATER JAN Gij moet wel heel erg moei zijn, telkens als ik u tref zijt gij in dromenland.

DORUS Het is ook zo verrekte warm eerwaarde, daar wordt een mens toch slaperig van.

PATER JAN Maar waarom ligt ge dan uitgerekend in mijn tuin te snurken ?

DORUS In welke tuin zou ik dan moeten liggen ?

PATER JAN Wat zou ge denken van uw eigen tuin ?

DORUS Nee eerwaarde, dat vindt mijn vrouw niet goed.

PATER JAN En dan gaat ge maar gestrekt in mijn tuin.

DORUS Ik zie er geen kwaad in, ik ben tenslotte de tuinman hier.

PATER JAN Ge zijt wat ?

DORUS De tuinman eerwaarde. Ik houd de tuin op orde.

PATER JAN Op orde houden noemt ge dat ? Volgens mij lag ge zwaar te ronken.

DORUS De boog kan niet altijd gespannen zijn eerwaarde, af en toe moet men rusten, om daarna met nieuwe energie weer aan de slag te gaan.

PATER JAN En wat denkt ge ? Hebt ge voldoende nieuwe energie opgedaan om aan de slag te gaan ?

DORUS Dat ligt er aan eerwaarde.

PATER JAN Waaraan ?

DORUS Nou bijvoorbeeld hoe warm het is buiten.

PATER JAN Dat kan ik u wel vertellen: behoorlijk warm.
DORUS Ja, dan zie ik de zaak heel somber in eerwaarde.
PATER JAN Hoe bedoelt u ?
DORUS Kijk eerwaarde, bij warm tot zeer warm weer, ben ik doorgaans niet zo energiek. Ik kan er ook niets aan veranderen, het is nu eenmaal zo. Ik ben er mee geboren. Mijn vader had er last van en mijn grootvader had er ook last van.

PATER JAN Met andere woorden, gij zijt min of meer erfelijk belast.
DORUS Zo zou ge het kunnen noemen ja.
PATER JAN Ik moet dus aannemen dat uw gebrek aan energie u er bij deze buitentemperatuur van weerhoudt om in de tuin te werken ?
DORUS Daar komt het wel op neer eerwaarde.
PATER JAN Wat zijn de afspraken die u met pastoor Verhagen hebt gemaakt ?
DORUS Elke middag een uur in de tuin werken.
PATER JAN En hoelang hebt ge vandaag gewerkt ?
DORUS Ik heb nog niet gewerkt.
PATER JAN Dus als ik het goed begrijp moet ge nog aan de slag.
DORUS Klopt eerwaarde.
PATER JAN Maar ge lag te slapen.
DORUS Klopt eerwaarde.
PATER JAN Terwijl ge eigenlijk behoort te werken.
DORUS Klopt alweer eerwaarde. Maar zoals ik dus al zei ...
PATER JAN **(Onderbreekt Dorus)** Zijt ge bij warm tot zeer warm weer doorgaans niet zo energiek.

DORUS De spijker op z'n kop eerwaarde. Maar ik ga maar weer eens, want ik heb nog meer te doen. Goedemiddag eerwaarde. **(Dorus af)**
PATER JAN **(Verbaasd)** Wel heb je ooit. **(Loopt naar het raam en kijkt naar buiten)** In geen velden of wegen meer te zien. Nou ja, ik zal die snurker waarschijnlijk nog wel eens tegenkomen. **(Er wordt geklopt)** Binnen.

JOHANNA **(Komt op. Heeft een tafellaken bij zich)** Kunt u de tafel even vrijmaken eerwaarde ?
PATER JAN Met alle vormen van genoeg Johanna, **(Begint de tafel vrij te maken)** maar mag ik vragen waarom ?
JOHANNA Omdat ik wil dekken.
PATER JAN Ge wilt de tafel dekken ?
JOHANNA U heeft een hele reis achter de rug en op een pot bier kan men niet leven.

PATER JAN Nee, maar de dorst lessen doet het wel en dat is ook wat waard.
JOHANNA **(Legt het tafellaken voor de helft over de tafel)** Maar nu gaat er eerst gegeten worden. Een paar stevige boterhammen gaan er wel in.

PATER JAN U denkt bij u eigen, zo'n mager scharminkel heeft vast wel trek.
JOHANNA Dat hoort u mij niet zeggen eerwaarde.
PATER JAN Ik maak ook maar een grapje Johanna.
JOHANNA Bij pastoor Verhage heb ik nooit eer van m'n kookkunst, die man eet zo weinig dat ik me altijd weer verbaas dat hij niet omvalt van de honger.

PATER JAN Zo veel eet ik ook niet Johanna, het spijt me.
JOHANNA Ge ziet er uit alsof ge wel iets lust.
PATER JAN Mijn omvang komt niet door het vele eten, want dat doe ik niet. Het komt omdat ik te weinig lichaamsbeweging heb. Daarom heeft Ties mij ook naar hier gestuurd. Hij dacht dat het gesjouw langs die vaartjes en dat getrek aan die kettingen van die vlotjes in het voordeel van mijn gewicht zo kunnen zijn. Met andere woorden Johanna, er moeten een paar kilootjes af eerder mag ik niet terug naar het klooster.

JOHANNA Als ik u zo bekijk dat bent ge dus voorlopig nog niet weg hier.
PATER JAN Daar zoudt ge wel eens gelijk in kunnen hebben Johanna Saracena.
JOHANNA Zo heet ik niet eerwaarde.

PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Dat dacht ik wel, maar het is een erenaam.
Ik heet Veldhuizen.

En ik heet Brouwers, maar ze noemen mij pater Jan. Dat is mijn erenaam. In mijn dorp heet ik Jan van Triene. Ook dát is een erenaam. Mijn moeder zaliger heette Trien; zij was een heilige. Begrijpt gij mij nu Johanna Saracena ?

JOHANNA
PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Ik begrijp het.

Voortaan noem ik u dus bij uw erenaam.

Dat is goed, als gij dat wilt. **(Gaat af)**

Laat nooit iemand zeggen dat pastoorsmeiden lastige exemplaren zijn vader Frans, ze zijn meegaand en verzorgend. Men moet ze alleen op de juiste manier benaderen.

JOHANNA

(Komt op met een bord, bestek en een servet. Zet het op tafel) De koffie loopt door eerwaarde.

PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Rustig laten lopen Johanna. Kom, vat een stoel en ga zitten.

Zitten eerwaarde ? Maar ik heb nog zoveel te doen.

Dat kunt ge straks ook nog doen. **(Pakt een stoel)** Zo, niet tegenstribbelen, zitten. **(Johanna gaat zitten)** Zo Johanna Saracena, nu gaan wij eerst eens drinken op onze kennismaking en op onze samenwerking die wij met elkaar zullen hebben, zolang uw pastoor Verhagen afwezig is en ik hier de pastoor zal spelen. Ik heb nodig, twee kleine glaasjes.

JOHANNA
PATER JAN

In de keuken eerwaarde, ik zal ze halen.

Heel goed Johanna, doe dat, dan zal ik voor de rest zorgen.

(Johanna af en pater Jan pakt een fles kruidenbitter uit zijn koffer. Johanna komt terug met twee borrelglaasjes) Mooi, dat is precies was ik bedoel. Nu drinken wij eerst een kruidenbitter. Gezond voor het hart en voor alles wat een mens nog meer aan onderdelen in zijn lijf meedraagt. **(Schenkt in en geeft een glas aan Johanna)**

JOHANNA
PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Ik ben dit niet gewend eerwaarde.

Kijk dan maar uit dat ge niet verslaafd raakt.

Pastoor Verhagen dronk nooit.

Had 'ie dat maar wel gedaan, dan was hij vast niet ziek geworden.

(Kijkt naar het glas) Moet ik dit allemaal opdrinken ?

Ja, verslik u niet. Proost Johanna Saracena op u, op pastoor Verhagen en op mijn parochianen.

JOHANNA
PATER JAN

Proost eerwaarde. **(Beiden drinken)** Dat smaakt niet slecht.

Dat wil ik geloven snetverderrie. Dit is de beste kruidenbitter die ooit op dit westelijk halfrond gebrouwen is. Beter krijgt ge nergens. Wordt bij ons in het klooster gemaakt. Alleen broeder Maximiliaan weet het recept, schijnt een groot geheim te zijn. **(Drinken leeg)** Kom Johanna, we vatten er nog één, want op één been kan een mens niet staan. **(Schenk weer in)** Daar lag zo-even een vent te slapen in mijn tuin. Hij zei dat hij de tuinman is, maar daar begin ik intussen aan te twifelen.

JOHANNA
PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Dorus Prinsen.

Dat klopt.

De vervelendste vent van heel Mariaveen zeggen de mensen altijd.

De mensen zeggen zo gauw wat Johanna, maar ze hebben niet altijd gelijk.

JOHANNA
PATER JAN

U zult er nog wel achter komen eerwaarde.

Ja maar als Dorus Prinsen de vervelendste mens van Mariaveen is zoals ge zegt, hoe heeft pastoor Verhagen hem dan tuinman kunnen maken ?

JOHANNA
PATER JAN
JOHANNA
PATER JAN

Omdat hij geen betere kon vinden.

Wie zegt dat ?

Dat zei pastoor Verhagen altijd.

Maar een tuinman die snurkt terwijl hij zou moeten tuinieren, doet dus kennelijk niet wat er van hem wordt gevraagd.

JOHANNA Daarom is hij ook zo vervelend.

PATER JAN Als hij morgen niet aan het werk gaat in de tuin, zal ik hem de laan uitsturen.

JOHANNA Dat zal niet meevallen eerwaarde ... dat zal om de drommel niet meevallen.

PATER JAN We zullen zien Johanna. Geen tuinman die met mij de kachel aanmaakt. Veel meer problemen verwacht ik met al die vaartjes en slootjes. De ontginners die Mariaveen hebben gesticht moeten er een hels genoeg in hebben geschept om zoveel mogelijk vaartjes te graven.

JOHANNA Er ligt bij elk vaartje een vlot waarmee u naar de overkant kunt komen.

PATER JAN Een vlot noemt gij dat ? Een paar planken met een ton er onder. En als ge eenmaal op zo'n gammel geval staat, moet ge het klaarspelen de ketting te pakken die in het donkere water ligt en moet ge u eigen daarmee naar de overkant trekken.

JOHANNA Velen is dat helaas niet gelukt eerwaarde.

PATER JAN Dat kan ik me voorstellen.

JOHANNA Mariaveen staat op geen enkele kaart ter wereld aangegeven, maar toch verdrinken hier meer mensen dan in Amsterdam met al zijn grachten. Een paar maanden geleden nog. Jan Verbaarschot kwam terug uit de Peel en trapte in een wespennest. Hij werd zo gruwelijk gestoken dat hij in zijn radeloosheid als een snoek in het vaartje dook en er nooit meer levend uitkwam. Jaantje Scholk, Karel Peters, Sophie Mertens, allemaal verdronken eerwaarde en dat alleen omdat er teveel water is hier in Mariaveen. En te veel water betekent te veel vlotjes. Levensgevaarlijke ondingen.

PATER JAN Dat heb ik aan den lijve mogen ondervinden.

JOHANNA Pastoor Verhagen viel in het water toen hij Harrie Jansen ging bedienen, helemaal ginds achter bij het Biezenvaartje. Harrie is beter geworden, maar als ge het mij vraagt , dan zeg ik dat ik over ons pastoor heel hard inzit. Hij heeft zijn heup gebroken en nu sukkelt die arme mens ook nog met zijn longen en ligt in het sanatorium in Horn. Dat zou nog wel eens een langdurige kwestie kunnen worden. **(Er wordt gebeld. Johanna gaat af)**

PATER JAN Daar heeft Ties me toch mooi te pakken gehad vader Frans. Overal water en nog eens water en alleen maar planken met tonnen er onder.

JOHANNA **(Komt op)** Hier is Juul Tielemans voor u eerwaarde.

PATER JAN Dan zou ik zeggen, laat meneer Juul Tielemans binnen Johanna. **(Johanna af)** Een pot bier en twee kruidenbitters. Dat begint al goed vader Frans. Als die Tielemans te dicht bij me in de buurt komt zou die bekant dronken kunnen worden van m'n adem. Het lijkt me beter dat ik maar een stapske terug doe als die parochiaan vlak voor me gaat staan, hij zou van de lucht hendig om kunnen vallen. **(Johanna laat Tielemans binnen en gaat zelf af)** Goedemiddag meneer Tielemans.

TIELEMANS **(Bekijkt Pater Jan van top tot teen)** Nondeju.

PATER JAN Geloofd zij Jezus Christus.

TIELEMANS Zitten er meer paters onder die pij of zijt ge de enige ?

PATER JAN De omvang die ge hier ziet meneer Tielemans behoort uitsluitend mij alleen toe.

TIELEMANS Dat is nogal wat.

PATER JAN Ik ben Pater Jan en ik vervang uw pastoor zolang deze ziek is.

TIELEMANS Verhage is mijn pastoor niet.

PATER JAN Gij zijt niet van hier ?

TIELEMANS Jawel.

PATER JAN Omdat ge zegt dat pastoor Verhage uw pastoor niet is.

TIELEMANS Klopt.

PATER JAN Daarom vroeg ik of ge niet van hier zijt.

TIELEMANS Verstond ik wel.
PATER JAN Maar wilt ge me vertellen waarom pastoor Verhage uw pastoor niet is ?

TIELEMANS Ja hoor.
PATER JAN **(Tielemans zwijgt en Pater Jan bekijkt hem eens nauwkeuriger)** Ge zijt toevallig geen nazaat van de familie Kletsmajoor ?

TIELEMANS Ken ik niet.
PATER JAN Dat dacht ik al.
TIELEMANS Mooi.
PATER JAN Maar al met al ben intussen wel snetverderries nieuwsgierig geworden waarom pastoor Verhage uw pastoor niet is.

TIELEMANS Ik moei me niet met zo'n dingen.
PATER JAN Met welke dingen moeit gij u niet ?
TIELEMANS Met de kerk en zo.
PATER JAN U bent niet van ons geloof ?
TIELEMANS Nee, gelukkig niet.
PATER JAN Wat zijt gij dan ?
TIELEMANS Niks. Helemaal niks ... gelukkig.
PATER JAN Nou, in ieder geval zijt ge gelukkig.
TIELEMANS Zo is het.
PATER JAN Wat kan ik voor u doen meneer Tielemans ?
TIELEMANS Ik kom voor een bediening.
PATER JAN Een bediening ? En dat zegt ge nu pas ?
TIELEMANS Er is geen haast bij.
PATER JAN Voor een bediening is altijd haast geboden.
TIELEMANS Voor deze niet.
PATER JAN Maar er is iemand stervende neem ik aan.
TIELEMANS Welnee.
PATER JAN Dan begrijp ik er eerlijk gezegd niet veel van.
TIELEMANS Ik kom voor Gerrit Wijnhoven, mijn buurman.
PATER JAN En die is niet stervende ?
TIELEMANS Om de dooie dood niet.
PATER JAN Is hij ernstig ziek ?
TIELEMANS Ook niet, hij mankeert niks.
PATER JAN Dan had ge u die wandeling naar hier kunnen besparen.
TIELEMANS Vind ik ook.
PATER JAN Maar als hij niets mankeert, waarom laat hij mij dan roepen ?
TIELEMANS Vrouw Wijnhoven ging zó te keer, dat ik het niet langer kon aanhoren. Ik woon er tenslotte vlak naast. Ze schreeuwde moord en brand dat ik naar hier moest gaan.

PATER JAN En uw buurman was volgens u niet in stervensgevaar.
TIELEMANS Welnee, die maakt een sport van het doodgaan. En gíng die maar dood. Het begint me te vervelen, dat geloop elke keer naar hier. Alles bijeen ben ik al een keer of drie op pad gestuurd. Maar doodgaan doet 'ie niet, al zegt 'ie alzeleven: ik gaoi.

PATER JAN Ja, we gaan op den duur allemaal.
TIELEMANS Behalve Gerrit, die roept alleen maar.
PATER JAN Is hij kinds ?
TIELEMANS Wijnhoven is nog lang niet kinds. Hij heeft ze allemaal goed op een rij staan. Alleen zegt hij alzeleven: ik gaoi.

PATER JAN Is er een dokter bij geweest ?
TIELEMANS Die loopt niet meer zo hard. Hij is al een paar keer voor niks geweest en moet bovendien helemaal uit Deurne komen. Maar Gerrit wil geen dokter, hij wil een pastoor.

PATER JAN Ja, maar als die mens niks mankeert, mag ik hem niet bedienen.
TIELEMANS Dat moet gij maar uitzoeken. Ik ben alleen gekomen omdat vrouw Wijnhoven zo afschuwelijk schreeuwde. Ik heb m'n plicht gedaan.

PATER JAN Waar woont die Wijnhoven ?
TIELEMANS Naast mij, ik ben z'n buurman zeg ik toch.

PATER JAN Ja, dat hebt ge gezegd, maar daarmee weet ik nog niet waar gij en Wijnhoven wonen.

TIELEMANS Wilt ge er werkelijk naar toe ?

PATER JAN Ja wat dacht gij dan ?

TIELEMANS Hij roept alzeleven dat die gaat, maar tot nu toe is het loos alarm geweest.

PATER JAN Dan is er helemaal geen tijd meer te verliezen.

TIELEMANS Ik loop met u mee. Maar als ge geen natte voeten wilt krijgen, zou ik die laarzen maar aandoen als ik u was.

PATER JAN Een goed idee, ik heb ze tenslotte niet voor niets mee naar hier gezeuld. **(Terwijl hij zijn laarzen aandoet)** Ik moet eerst naar de kerk om ons Heer uit het tabernakel te halen.

TIELEMANS Ge doet maar.

PATER JAN **(Ironisch)** Fijn dat ge zo meegaand bent.

TIELEMANS Maar ik wacht buiten.

PATER JAN Zoals ge wilt.

TIELEMANS Ik ga daar niet naar binnen.

PATER JAN Een bezoek aan het huis des Heren heeft nog nooit iemand geschaad meneer Tielemans.

TIELEMANS Ik moet jullie kerk niet.

PATER JAN Als gij niet van ons geloof zijt, dan begrijp ik niet waarom ge zo'n schrik voor onze kerk hebt.

TIELEMANS Schrik ? Ik heb voor niemand en niets schrik, maar straks wilt ge dat ik nog knielen zal.

PATER JAN **(Gaat in zijn volle lengte voor Tielemans staan)** Nee meneer Tielemans, ik wil helemaal niets, dat moeten mensen helemaal uit vrije wil doen.

TIELEMANS Ik ben geen klein kind meer.

PATER JAN Dat weet ik, maar neemt u van mij aan, een mens is het grootst wanneer hij knielt.

TIELEMANS En toch wacht ik buiten.

PATER JAN Zoals u wilt. Kom, laten we gaan.

TIELEMANS Rustig aan, ik heb tijd zat.

PATER JAN Ik niet, kom op ! **(Pater Jan en Tielemans af)**

JOHANNA **(Komt na enkele ogenblikken op)** Niet eens tijd gehad om te eten heeft eerwaarde. Net aangekomen en al meteen een bediening. **(Wil de tafel af gaan ruimen. Kijkt in het voorbij gaan door het raam)** Nou ligt die mens daar nog steeds te snurken. **(Roept)** Dorus ! ... Dorus !!

DORUS Ja ?

JOHANNA Meneer pastoor ziet niet graag dat ge in de tuin ligt te slapen.

DORUS Dat weet ik.

JOHANNA Nou dan.

DORUS Ik heb meneer pastoor uitgelegd dat ik het erg zwaar heb op een dag als vandaag en dat ik me niet te veel in mag spannen.

JOHANNA Jij spant je driehonderdvijfenzestig dagen van het jaar niet in.

DORUS Dat klopt en ik zie niet in waarom ik daarop vandaag een uitzondering zou maken.

JOHANNA Wat een logica.

DORUS Bovendien ben ik niet voor inspanning in de wieg gelegd. Daar ben ik allemaal veel te teer voor gebouwd.

JOHANNA Zorg maar dat je weg bent voordat meneer pastoor weer terug is, anders zou het slecht met je af kunnen lopen.

DORUS Ik ben niet zo bang uitgevallen.

JOHANNA **(Voor zichzelf, met een zucht)** Ik kan net zo goed tegen die wand kletsen. **(Begint de tafel af te ruimen. Er wordt geklopt)**

MARIEKE Binnen.

JOHANNA **(Komt op)** Dag Johanna.

MARIEKE Dag Marieke.

MARIEKE Stoor ik ? Wilde je gaan eten ?

JOHANNA Nee, ik was net de tafel aan het afruimen. Ik had gedekt voor meneer pastoor, maar die werd weggeroepen voor een bediening. Hij heeft niet eens tijd gehad te eten. Hij was koud binnen toen Juul hem kwam halen voor een bediening.

MARIEKE Juul ? **(Lachend)** Dan kan het alleen om Gerrit Wijnhoven gaan.

JOHANNA Juist. Hij denkt voor de zoveelste keer dat hij doodgaat.

MARIEKE Och nee ... is het weer zo ver ?

JOHANNA Wil je wel geloven dat ik te doen heb met zijn vrouw ? Die arme mens krijgt telkens bekant een hartstilstand.

MARIEKE Hoe is trouwens de nieuwe pastoor ?

JOHANNA Tja ... hoe is de nieuwe pastoor. Om te beginnen is hij dik, veel te dik wanneer ge het mij vraagt. En verder heb ik nog geen tijd gehad hem goed te leren kennen. Zoals gezegd, koud binnen en al weer op pad.

MARIEKE Ik begrijp niet dat meneer pastoor telkens weer naar Wijnhoven gaat, die roept alleen maar dat 'ie gaat en gaat maar niet.

JOHANNA Dat weet de nieuwe pastoor natuurlijk niet, hij kent Wijnhoven niet eens. Maar ik denk, zelfs wanneer hij het zou weten, hij toch zou gaan. Beter een paar keer voor niets, dan één keer te laat. En stel je voor dat Wijnhoven voor de hemelpoort staat en tegen Petrus moet zeggen dat meneer pastoor hem niet bediend heeft.

MARIEKE Petrus zou hem onmiddellijk terugsturen.

JOHANNA Ja en dan zou al het gedonder weer van voren af aan beginnen. Nee, als hij eenmaal boven is moet hij in ieder geval bediend zijn, zodat hij er kan blijven. Maar ga zitten Marieke, ik breng dit even naar de keuken. **(Gaat met een dienblad naar de keuken)**

MARIEKE **(Terwijl ze naar de naast gelegen kamer loopt)** Hoe is het met pastoor Verhagen ?

JOHANNA **(Achter het toneel)** Het gaat hem naar omstandigheden goed, maar hij is er nog lang niet bovenop. Heup gebroken en problemen met zijn longen. Hij ligt in het sanatorium in Horn.

MARIEKE Het is allemaal de schuld van het water en die malle vlotjes. **(Staat in de deuropening van de naast gelegen kamer)** Hier voelde pastoor Verhagen zich het meest op zijn gemak zei hij altijd. Hoe minder luxe, hoe liever het me is Marieke.

JOHANNA **(Komt terug)** Ons nieuwe pastoor zal zich er ook thuis voelen. Hij is een pater Franciscan en deze paters hebben nagenoeg geen luxe in het klooster en zijn toch gelukkig. Maar ga zitten Marieke.

MARIEKE Hier ? In de kamer van meneer pastoor ?

JOHANNA **(Lachend)** Zolang je niet met de meubels gaat smijten zal meneer pastoor er niets op tegen hebben dat we hier even zitten. **(Marieke en Johanna gaan zitten)** Vertel Marieke, kom je met een speciaal doel naar de pastorie ?

MARIEKE Ja, eigenlijk wel. Ik wilde eens met meneer pastoor praten. Ge weet wel Johanna.

JOHANNA Ja.

MARIEKE Ons mam en ons pap maken zich grote zorgen.

JOHANNA Ik kan me de zorgen van je ouders voorstellen. Waarom moet ge dan ook uitgerekend verliefd worden op die mens ?

MARIEKE Dat gebeurt gewoon, dat hebt ge niet zelf in de hand.

JOHANNA Maar ge wist dat hij niet van ons geloof is en ge wist dat ge daardoor problemen zou kunnen krijgen.

MARIEKE Daar denkt ge niet bij na als ge verliefd wordt Johanna.

JOHANNA Maar ... maar een mens zonder God Marieke.

MARIEKE Hij zegt dat hij geen God nodig heeft.

JOHANNA Ieder mens heeft een God nodig. Vroeg of laat heeft ieder mens een God nodig.

MARIEKE Ik bid elke dag om het hardst dat Juul zijn eigen zal bekeren.

JOHANNA Ja en als dat niet gebeurt, zullen jullie nooit toestemming krijgen om te trouwen, dat weet je.

MARIEKE Ja Johanna, dat weet ik.
JOHANNA Zet er toch een punt achter Marieke.
MARIEKE Als dat zo eenvoudig was dan deed ik dat Johanna. Maar ik kan het niet, ik houd van die mens.

JOHANNA Ach kind, maak je toch niet ongelukkig.
MARIEKE Ik ben bang dat ik zonder Juul ook ongelukkig word Johanna.
JOHANNA Des te groter zal het geluk straks in de Hemel zijn Marieke. Onze Lieve Heer zal u rijkelijk belonen voor uw standvastigheid en uw geloof in Hem.

MARIEKE Maar ik leef nu, hier, op aarde.
JOHANNA Wilt ge dan niet naar de Hemel ? Wilt ge in het vagevuur terecht komen Marieke ?

MARIEKE Nee ... nee natuurlijk niet, maar ... ik weet het niet Johanna.
JOHANNA Ge moet maar eens met meneer pastoor gaan praten Marieke. Ge kunt hier wachten tot meneer pastoor terug is, maar dat kan nog wel even duren vrees ik.

MARIEKE Och die arme mens heeft net een reis achter de rug en zonder eten al naar een bediening. Nee, ik kom vandaag of morgen nog wel eens terug.

JOHANNA Ik zal zeggen dat je geweest bent.
MARIEKE Ja, dat is goed. **(Gaat staan)**
JOHANNA Kom, ik laat je uit. **(Johanna en Marieke af)**

DOEK OF BLACK-OUT

EERSTE BEDRIJF – DERDE SCÈNE

(Als het doek open gaat zit pater Jan in de kamer naast de zitkamer en leest in zijn brevier. Na enkele ogenblikken slaat hij het boek dicht, slaat een kruis, staat op en gaat naar de zitkamer. Hij gaat voor het raam staan)

PATER JAN Ge hebt me wel meteen voor de leeuwen gegooid vader Frans, meteen de eerste dag al een bediening. Maar Tielemans kan gerust zijn, halen hoeft hij me niet meer. En daar ben ik niks niet rouwig om, want ik heb alzeven niet zulke natte poten gehad. De volgende keer stuurt ge me maar naar de missie waar het wat minder vochtig is. **(Er wordt geklopt)** Binnen.

JOHANNA Goedemorgen eerwaarde, goed geslapen ?
PATER JAN Het gaat Johanna, het gaat, beetje onrustig. Eerst de reis, toen de bediening.

JOHANNA Nu is Wijnhoven toch onderweg naar de hemel.
PATER JAN Daar zal hij inmiddels wel aangekomen zijn. Nadat vrouw Wijnhoven en ik samen de gebeden der stervenden hadden gebeden, kwam Wijnhoven overeind en zei langzaam en zeer duidelijk: nou ben ik klaar. Ik gaoi. Hij zakte terug in de kussens en was dood. God hebbe z'n ziel. Amen.

JOHANNA Amen. En Tielemans ? Heeft Tielemans u de weg terug gewezen ?
PATER JAN Nee, ik heb hem bedankt, een Roomse sigaar gegeven en heb de weg alleen terug gevonden. Ik heb hem nog wel gezegd dat wanneer hij mij ooit nodig mocht hebben, hij mij weet te vinden.

JOHANNA Wat zei hij daarop ?
PATER JAN Dat hij mij niet nodig had, nooit niet.

JOHANNA **(Met een zucht)** Och och. Marieke Slegers was hier gisteren.
PATER JAN En wie mag Marieke Slegers zijn ?
JOHANNA De dochter van Janus Slegers, ze vrijt met Juul Tielemans.
PATER JAN Dan zal ze er de leeftijd voor hebben.
JOHANNA Dat heeft ze ook eerwaarde, maar dat is het probleem niet. Marieke is katholiek en Juul is ... nou ja, Juul is niks.

PATER JAN Dat is niet helemaal waar Johanna, Juul Tielemans is gelukkig en dat is in ieder geval wat.

JOHANNA Een mens zonder God kan niet gelukkig zijn eerwaarde. Juul is alleen maar rijk, stinkende rijk. Hij is aannemer en de meeste huizen in Mariaveen en directe omgeving zijn gebouwd door de firma Tielemans. Hij is er schatrijk mee geworden.

PATER JAN Dat is slechts uiterlijke rijkdom Johanna. Het is hendig een pak met geld te hebben, maar wat betekent het als je van binnen arm bent.

JOHANNA En nu wil Marieke er met u over praten eerwaarde. Ze weet niet meer wat ze moet doen. Aan de ene kant houdt ze van die mens, maar ziet aan de andere kant ook dat ... nou ja, u weet wel.

PATER JAN Marieke moet maar eens langs komen, dan moeten wij maar eens praten.

JOHANNA Ik zal het haar zeggen eerwaarde. Tielemans komt overigens vandaag of morgen de dakgoot repareren. Pastoor Verhage heeft dat met hem afgesproken.

PATER JAN Mooi, dat wachten we dan maar af. Weet ge waar ik nou tegenop zie Johanna Saracena ?

JOHANNA Geen idee eerwaarde.

PATER JAN De preek van aanstaande zondag.

JOHANNA Hebt u wel eens gepreekt ?

PATER JAN Toen ik in Limburg in het klooster woonde, moest ik af en toe bij de Duitse nonnen preken. Maar bij die vrome zielen kwam het niet zo spits. Die waren van hun eigen al zo heilig, dat er weinig geestelijk metselwerk aan hun zielen noodzakelijk was. Nee Johanna, dit hier is andere koek.

JOHANNA Hoe bedoelt u ?

PATER JAN De mensen in Mariaveen zijn pastoor Verhagen gewend en nu komt er opeens een pater Franciscaan uit de hemel vallen. Geloof mij maar Johanna, ze zullen mij gaan vergelijken met pastoor Verhagen.

JOHANNA Dat zullen ze eerwaarde, dat zullen ze zeker, maar het zal allemaal zo'n vaart niet lopen.

PATER JAN Kun je me een tip geven Johanna ?

JOHANNA Een tip ? Moet ik ú een tip geven ? Ik heb nog nooit een preek gehouden eerwaarde.

PATER JAN Preken doe ik zelf wel Johanna.

JOHANNA Ik begrijp het wel eerwaarde.

PATER JAN Dat wist ik wel Johanna.

JOHANNA Weest gewoon u zelf op de preekstoel, dat vinden de mensen hier het prettigst.

PATER JAN Weest gewoon u zelf. Johanna Saracena, vader Frans had het niet pakkender kunnen verwoorden.

JOHANNA Ach ... soms heeft een pastoorsmeid wel eens goede ideeën.

PATER JAN Ties heeft me trouwens verteld dat er zich onder mijn parochianen een Waarde Moeder en twaalf nonnen bevinden. Ik zal ze vandaag of morgen moeten bezoeken. Het is tenslotte naaste familie van me, althans ... in Christus. Bovendien ben ik door mijn aanstelling hier rector van hun klooster.

JOHANNA Ja dan zal een bezoek aan het klooster niet te vermijden zijn eerwaarde.

PATER JAN Om je de waarheid te zeggen, heb ik het niet zo op nonnen Johanna. Bovendien hebben ze van die ingewikkelde namen, die ik telkens weer vergeet. Maar goed, wat moet dat moet en soms moeten we door een zure appel heen bijten. Zo en nu wil ik kennis maken met de koster.

JOHANNA **(Aarzelend)** De eh ... de koster eerwaarde ?

PATER JAN Jazeker. We zullen de komende tijd tenslotte met elkaar moeten werken nietwaar ? Ik moet hem in ieder geval voor aanstaande zondag spreken. Zou jij hem willen laten weten dat ik hem wil ontmoeten Johanna ?

JOHANNA **(Aarzelend)** Ik eh ... ja eerwaarde, komt in orde. **(Johanna af)**

PATER JAN Vader Frans, gij hebt ooit gezegd, kort was het woord des Heren op aarde en ik denk dat ik mij hier aanstaande zondag stipt aan zal houden. **(Er wordt geklopt)** Binnen.

JOHANNA Er is bezoek voor u eerwaarde.

PATER JAN Bezoek ?

JOHANNA Moeder Overste eerwaarde.

PATER JAN **(Verbaasd)** Moeder Overste ? Hier Johanna ?

JOHANNA Ja eerwaarde.

PATER JAN Nou, dan zou ik zeggen, laat Moeder Overste binnen Johanna. **(Johanna af)** Daar zullen we het gedonder hebben vader Frans. We hebben koud over de nonnekes gesproken en nu staat er al een exemplaar op de stoep en niet zomaar één, nee, meteen de Waarde Moeder in eigen persoon. Voor minder doen ze het niet. Die komt mij bekijken en beoordelen, dat is duidelijk. **(Recht zijn rug)** Nou vader Frans, bestuur mijn tong en beteugel mijn lippen, want ge weet dat ik het niet zo met nonnen heb. **(Er wordt geklopt)** Binnen.

MOEDER **(Komt op)** Dag pastoor, neem me niet kwalijk dat ik zo onaangekondigd bij u opbezoek kom.

PATER JAN Ik neem u helemaal niets kwalijk. Welkom, vrede en alle goeds. Ik ben pater Jan. Ik speel hier de pastoor en ben en passant ook nog de rector van uw stevig gefundeerde klooster. Gaat u zitten.

MOEDER Dank u pastoor. **(Gaat zitten)**

PATER JAN Wat kan ik voor u doen mère Macronsia ?

MOEDER Ik was toevallig in de buurt en dacht kom, ik ga eens even bij ons nieuwe pastoor langs.

PATER JAN En daar zijt ge dan. Iets drinken ? Koffie, thee ?

MOEDER Met dit warme weer drink ik liever iets fris.

PATER JAN Een glas water dan maar ?

MOEDER Water ?

PATER JAN Ja, ge weet wel, dat spul dat uit de kraan komt.

MOEDER Ja, ja.

PATER JAN Ik kan u ook een glas bier aanbieden, maar ik neem aan dat ge dat niet lust.

MOEDER Lust ik wel pastoor.

PATER JAN **(Verbaasd)** U lust bier ?

MOEDER Vindt u dat zo vreemd pastoor ? Ik ben ook maar een mens.

PATER JAN Mère Valencia ... ge zult uw bier krijgen. **(Gaat naar de deur)** Johanna ?

JOHANNA **(Komt op)** Ja eerwaarde ?

PATER JAN Johanna Saracena, Moeder Overste heeft dorst.

JOHANNA Dan zal ik snel koffie zetten eerwaarde.

PATER JAN Nee Johanna.

JOHANNA Geen koffie ? Thee dan maar of een glas limonade ?

PATER JAN Moeder Overste wil een pot bier.

JOHANNA **(Verbaasd)** Een po ... ???

PATER JAN Vindt ge dat zo vreemd Johanna ? Moeder Overste is ook maar een mens.

JOHANNA Jawel eerwaarde. **(Johanna af)**

PATER JAN Moeder ik sta versteld. Zo direct gaat ge me nog vertellen dat ge af en toe een vette sigaar rookt.

MOEDER U moet helderziende zijn pastoor.

PATER JAN Mère Boccaccio, ge zijt een non naar mijn hart.

MOEDER Dank u pastoor.

PATER JAN Bovendien beschouw ik het als een eer dat u mij bezoekt. Terwijl u, gezien uw kloostergebondenheid, toch zelden of nooit onder de mensen komt.

MOEDER Dat was vijftig jaar geleden zo pastoor, de tijden zijn veranderd.

PATER JAN Ja dat heb ik, in die paar minuten dat ik u nu ken, gemerkt. Om u de waarheid te zeggen had ik, tot het moment dat u hier binnenstapte, een heel ander beeld van de nonnen.

MOEDER En ? Heeft u inmiddels uw beeld bij moeten stellen, dan wel negatief of positief ?

PATER JAN Positief Moeder, positief.

MOEDER Zo ziet men maar weer pastoor, de mens leert elke dag weer nieuwe dingen.

PATER JAN Dat mag u gerust zeggen.

MOEDER Er komt nog een dag dat de nonnen het habijt aan de kapstok zullen hangen en in burgerkleding door het leven zullen gaan.

PATER JAN Denkt ge dat ?

MOEDER Ik weet het bijna wel zeker pastoor.

PATER JAN Ik zou niet zonder mijn pij kunnen. Zo ging vader Frans door het leven en zo wilde hij dat zijn volgelingen door het leven zouden gaan.

JOHANNA **(Klopt aan en komt binnen met een groot glas bier)** Bier voor Moeder Overste.

PATER JAN Dank Johanna Saracena. **(Johanna zet het bier op tafel en gaat af)** Nou dan, proost mère Pythagoras.

MOEDER U beschikt wat betreft het kiezen van namen over een rijke fantasie pastoor. **(Heft het glas)** Hoe dan ook, op uw gezondheid en uw periode in Mariaveen. **(Drinkt. OPMERKING: Het bier kan worden geserveerd in een glas met een handvat. Laat Moeder Overste het glas in één teug leegdrinken. Succes verzekerd !)**

PATER JAN Hoe lang woont u al in het klooster van Mariaveen ?

MOEDER Vijftien jaar en inmiddels ken ik een ieder die hier woont. Weinig kwaads, tamelijk veel goeds. Het zijn niet allemaal heiligen, het zijn lang niet allemaal duivels.

PATER JAN We hebben eigenlijk allemaal iets van een heilige en van een duivel, we zijn nu eenmaal mensen.

MOEDER We kunnen de mensen in Mariaveen in twee groepen opsplitsen, bokken en schapen.

PATER JAN Ge drukt u wel zeer plastisch uit Moeder.

MOEDER Zo is dat overal, alle pastoors krijgen er mee te doen. De ene helft van de kudde is volgzaam, de andere obstinaat en niet bijzonder kerks.

PATER JAN Zoals u al zei Moeder, de tijden zijn veranderd. De mensen zijn mondiger geworden en laten zich niet meer zo snel de wet voorschrijven door de kerk.

MOEDER Geen kwaad woord van pastoor Verhage, werkelijk geen kwaad woord. Maar hij is goed, té goed. Hij is heilig, té heilig voor deze wereld. Natuurlijk ... mooie deugden allemaal, maar was hij maar iets minder goed en iets minder heilig. Sloeg hij maar eens een keer flink met de vuist op de preekstoel. Bulderde hij maar eens door de kerk. Kijk pastoor, de braven en volgzaam, blijven wel braaf en volgzaam, daar hoeft ge niet bang voor te zijn. Het gaat om de rest. De rest die hem een uitstekende pastoor noemt, maar zich verder niets aantrekt van wat hij zegt.

PATER JAN Zou het helpen als men met de vuist op de preekstoel slaat Moeder ?

MOEDER Geen idee, maar misschien zouden een paar slapers wakker worden en tot inkeer komen. Maar genoeg hierover, wat is uw eerste indruk van Mariaveen pastoor ?

PATER JAN Nat en vochtig Moeder.

MOEDER U doelt op de vele vaartje, sloten en kanalen.

PATER JAN En de daarbij behorende overhaalvlotjes, waar ik op mijn heenreis al bijna van afgedonderd ... oh, pardon ... vanaf gegleden ben.

MOEDER Daar zou wat tegen gedaan moeten worden.

PATER JAN Juist, want wie redt een pastoor als hij eenmaal te water is geraakt ?

MOEDER Dat bedoel ik niet pastoor. Ik bedoel dat er eigenlijk een oplossing moet komen voor die vlotjes. Er zijn veel mensen verdrongen de afgelopen jaren. Allemaal mensen die van die gammele vlotjes zijn gegleden, kopje onder gingen en nooit meer boven kwamen. Ook de

dokter is al een paar keer te laat gekomen en dat was allemaal nooit gebeurd als er maar een brug had gelegen.

PATER JAN
MOEDER

Een brug zegt ge ?

Ja, een brug. Het is toch niet meer van deze tijd dat de mensen zich moeten bedienen van overhaalvlotjes om naar de andere kant van het water te geraken ?

PATER JAN
MOEDER

En daarom moet er een brug komen vindt gij.

Ja, een brug.

PATER JAN
DORUS

Misschien hebt ge wel gelijk Moeder. **(Er wordt geklopt)** Binnen.

PATER JAN
DORUS

(Komt op) Ge had naar mij gevraagd eerwaarde ?

PATER JAN
DORUS

Naar u gevraagd ?

Ja, Johanna zei dat ge de koster wilde spreken.

PATER JAN
DORUS

(Verbaasd) De koster ? Zijt gij de koster ?

Ja.

PATER JAN

(Voor zichzelf) Ook dat nog !

DOEK